

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

2571 ԲԵՆԻՍ ԾԱԲԱԹ 28 ՄԱՐՏ 1881

1167

REC'D-RECEIVED

Անդրիկը, հայել խմբագրական ընդ տրձակ
յօդուած մի հրատարակած է Կ. Պոլսոյ մէջ Հե-
լենական խնդրոյ մասին եղած բանակցութեանց
վրայ։ Յիշեալ կարևոր յօդուածը եղբակացու-
թիւն հանելով կ'առն թէ՛ եթէ երբէք Յունաս-
տան սոյն խեղբոյ համար Օսմանեան պետու-
թեան դէմ պատերազմ բանայ, կոնխաւ պետք
է միտքը դնէ որ Անդրիպէն բնաւ նիւթական
օգնութիւն մի չկրնար ակնկալել։ Մինչև ան-
գամ եթէ Յունաստան՝ Եւրոպիոյ տէրութեանց
կողմէ ընդունած խորհրդոյ հակառակ կ'իտրհի
Քուրքիոյ հետ պաշտօնական, յարաբերութիւն-
ք իւղել, պէտք է կոխաւ համոզուած լինի որ
Եւրոպական տէրութեանց և ոչ մէկէն օգնու-
թիւն պիտի չպոնէ։ այլ ինքն-միայնակ իւր ա-
ռանձնական գործ թեմար դործելու է։

Թափչ լրագիրն արյն խորհրդածուծիւնքն յայտարարելէ զկիւի համալուսկը յայտնէ թէ՛ Յունաստան իրաց պարագայքն ի նկատ անելով տարակիցս չկայ որ եւրոպոյն միտանայ որոշման ան դէ պիտի դիմանի:

— Հեռագրական լուրերն իր ծանուցանեն թէ
Հերթի քաղաքը դաշնակցեալ ապստամբ
գրաւեր են, Էյուպ խանը ձեռքալիւրով Ա-
սորտամտց ադի յաջողութիւնն հետեւեալ կեր-
պիւ կը պատմուին ինն Մէհմէտ Արիմանուն աֆ-
ղան պարագլուխն Էյուպ խանի դէմ ապստամ-
բութիւն յայտներ է, օժանդակութիւն դըտ-
ներով Սարթիւրնար Մուհամմէտ անուն ուրիշ
պարագլուխէ մի որ Գանտահարի զօրքով եկեր
է օգնելու նմա բնդդէմ Էյուպ խանի :

— Պահպանողականաց գլխին լորս Պի. Բոնբա-
ֆիլտի կաթնուածական հիւանդ ութիւնն երթա-
լի կը կըմերանայ՝ բժիշկը կըլայտնեն թէ ներ-
քին դործարանաց մէջ չնաւուրթեան ընդհա-
տիչ խանդարմունք նշարած են . հետեւաբար

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍԻՒՆԵԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Արիական թուրքիոյ ՀայաՐՆակ քաղաքներուն մէջ զպրոցներ հաստատելու կամ հաստատուածները բարւոյքելու, և այս կերպով ազգին մասկան և բարոյական զարգացման նպատակելու նպատակն ունեցող չարժուժ մը կայ մայրաքաղաքի ազգայիններու մէջ և այլուր :

Ձմիւռնայի՝ ք այսպիսի հայրենասիրական ջա-
նադրութիւններու առջև չէին կրնար բոլորա-
վին անտարբեր մնալ։ Պարտ էր մեզ այս ազգա-
սիրական նպատակը յառաջագրողներուն փոքր
ի շատե՛ս աշուկիլ մեր կարողութեան համեմատ՝
առանց կանխաւ մեծ մեծ խոտուամեր ընելու
և այժմէն փառաւորուելու, և ահա՛ այս պարտա-
քը կատարելու և հանդարտ խիղճ մը կրելու
գիտարարք քաղաքիս երեսունի չափ անձերը յոր-
դորք հիմնելու ընկերութիւն մ'որուն անդա-
մակցութեան, ըստ անոր պարտութեան ոչպայմա-
ններ, զորմովութեան միջոցներ և կազմութե
հանգամանքը կանոնագրութեան մը մէջ ամփո-
փուելով այսօր կը հրատարակուին ։

Ներառված է բնակչության անունն է ՍԻԼՆԵԱՅ
ԲՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, որ ունի իրեն նպատակ Աշխ-
տան Թաղի Հայ-ճ Դպրատան յառաջադրման
նպատակով:

Սիւնեոց ընկերութիւնն ունի Համադ ումար ,
ընդհաւ և կեդրոնական գործադիր ժողովներ :

Հիւրնդ ութ եան զիճակը մտահոգութիւն կը
այտնուաւ:

—Անդրիական բանակին և Պոեւոյ մէջ անդի ունեցած վերջին պայքարն իսկ յայտ լուրերը շատը Անդրիացւոյ համար, որոնք 18 մեռեալ և 87 վիրաւոր ունեցեր են, անդրիական պահապան զօրքն ևս փաշէֆքաթբափի մէջ անհատուր եղեր են Պոեւոյ, որոյ կորսուալ թէ և տախլան լէ յայտ, սակայն հեռագիրն կրծատուցանէ թէ բերդի երկու լիքաւորներն 100 փամբուտներն Պոեւոյնքը գրաւած են, համայն և այնպէս զարծեալ հաշտութիւնք կնքուեցաւ Անդրիացւոյ և Պոեւոյ մէջ:

—Ճիշդ էլայ՝ գերմաներէն լրագիրն, որ Լոն-
տոնի մէջ կը հրատարակուի, բնկերվարական
ծայրայեղ դարձիարներ և կծու լիզու գործա-
ծելուն հատաստանի եթարկեցաւ, և Պ. Սթը-
լիմբուդարպետն ոսարկանութեան կողմէ ձեռ-
րակալունելով՝ խմբագրատունն փակեցաւ պաշ-
տանապէս:

— Լճատնոյն քաղաքապետութեան անկէտրանը յօդս հանելու փորձ մի անյառող եղեւելով՝ Մարտ 17-ին (Ն. Տ.) երեւան ելաւ : Նոյն զիշերը պահա-նորդ մի իւր հսկողութեան պաշտօնը կատարե-լու առնեալ յիշեալ ասպարանին կուշտը փողոցին մէջ վառած խուղճ մի կըբաժնէ, և քննելով կիմանայ որ դառադրական իրողութիւն մի է . երկաթեայ տուփ մի կըբաժնէ նոյն վառուած խուղճին ներքեւ, որ 40 լիթրայի արժէքով վառօղ-կ՝ ամիսիփէր : Գլխեքարասն անկնկապէս ոտտի-կանութեան կրտանի երկաթեայ տուփ :

— Լոնտոնի ընկերվարական գերմանացիք կա-
ռավարութեան կողմէ խափանման դատապար-
տեալ Գրայայթ լրագրին հրատարակութիւնն ու-
րոյեցին չարունակել Ուելշէմ Մարթէնի տնօ-
րէնութեամբ : Սոյն Գրայայթ լրագրին խափա-
նման և խմբագրապետ Պ. Մոսթի ձեռքակալա-
նելուն դէմ բողոքելու որոշումներ եղան ըն-
կերվարական միթիսնի մը մէջ :

Անդամ է ընկերութեան ով որ տարեկան մէկ
Մէծիւորէ կրօնարէ :

Ընդհանուր ժողովոյ անդամաց ընտրութեան
կըմասնակցի ուղոր տարեկան մինչև երեք բաժ-
նեզին կրպճառէ :

Ընդհանուր, ժողովրդյան համար կրնայ ընտրուիլ ու յոր տարեկան երև. ք. բաժնետերն զատ նաև ամենական կէս կամ տարի 6 մէծիտիէ կրծաւ:

Ընդհանուր ժողովոյ ներկայացուցիչն է հեղ-
րոնական գործադիր մասնաժողովն, որոյ ան-
տարուան անդամներն են, պարոնալը

ՏՈՒԹՅՈՒՆ ԳՅՈՂՈՍ ԿՈՍՏԱՆԻՆԵԱՆ, ԱԿԵՄԱԿԵԱ
ՅԱԿՐԻ ՎԷՄԵԱՆ, ԱԲԵՆԴՊԻ
ՂՈՒԿԱՆ ԵՊԱՅԵԱՆ, ԳԱՅԴԵԿ
ԲՈՎՆԱՆՆԵԱ ՉԱՔՐԵԱՆ
ՅՈՎՆԱՆՆԵԱ ՍՊՐՈՒՄՈՒՄ
ՈՒՐԷՆ Խ. ԱՂԱԴԱՐԵԱՆ:

կըզկմենք արդ-ամեն Հոյ և Թատր մարդ-ա-
սէններու առատաձեռնութեան՝ մերժորժաղ իր
Մասնափոշոյլը դորձկցութեամբը , և կըյու-
սանք թէ՛ մեր հրաւերն անխելի պիտի մնայ ,
և թէ՛ լուսաւորութեան ամեն բարեկամներն ու
մարդասէնները կարեւորաբար պիտի պատմութե-
անն այն աղբստալի նոյնածախն զոր Արիական
Թուրքիոյ Հայերուն հրաւոր մասն առնոց վրայ
կըյարէ՛ բարոյապէս յարութիւն առնելու , և
իրենց բարեբարները օրհնելու համար :

Անդամք բնդ յանուր ժողովոյ
ՍԻՒՆԵԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ:
Աշխատէր Դ. Ի. Արիւստեան:

ԳՂՂԳԻՂ ։ Դատական տեսչութեան կողմանէ
Պ. Կամպէթայի նուիրում զոչունքն վայելուչ
չքեղութեամբ կատարուեցաւ ։ Պ. Կամպէթա
նոյն տկումին մէջ ընտիր բանաստեղծեամբ
առեւտրական գրութեան լիակատար բարեո-
քումը և ապահովութիւնը ամենակարեւոր է ը-
սաւ և Գողղիակոն Հանրապետութեան նստա-
գահին գովեստեւր ընծայելով վերջացոյց ։

—Այն քարաքի Սեփեայի թատրոնն հրդեհատելով այրեցաւ. հրդեհէն կապի խողովակի մը պայթումէն պատճառուած էր։ Սոյն հրդեհին զոհ կ'նայող անձանց թիւը առաջին օրն 70 կը կոտորուէր։ Գահայէն հնազանդեալ խուզարկութիւնք լինելով փրատակներուն տակէն մինչև ցարդ, 100ի չափ դիակներ ևս գտնուեցան։

— Բաղլաքապետական խորհուրդն անխտանալով եան քուէ տուաւ Բարիլիլ ոստիկանսւթէ տեսուչ Պ. Անտրիէզլի դէմ:

— Թունուսցի հրոսամբոց դէմ ճեզայրեցի արարները պաշտպանելու համար Թունուսի սամանապուլը շրկեամ ճեզայրի զօրաց և Թունուսցի հրոսամբոց մէջ մեծ կռիւ տեղի ունենալու Բարդիի լրադիրք կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հետաւրեն տղէ միջոցներ ձեռք առնուլ Թունուսի դէմ:

ՌՈՒՄԻԱ : Ալեքսանդր Բ. կայսեր սպաճման
 իբրև դաւակից ամբաստանուած կալանաւորնե-
 լու դաաաստանն յետաձգուեցաւ ի պատճառս
 նոր դաւակից կնոյ մի ձեռնակալւորայն : Սոյն
 կինն խոստովանեցաւ թէ ինքն տեղիակ էր
 Հարթմանի և Ռուսաթօփի խորհրդոց, թէ ինքն
 նշանացի ակնարկով մի իմաց տուած էր Հարթ-
 մանի՝ կայսեր կառախմբի գալը, և Ռուսաթօփի
 ազդած էր թէ կայսեր կառքն փոցոց մտած է :

—Հանդուռեալ կայսեր թաղման հանդէսն արտաքոյ կարգի վառաւորութեամբ կատարուեցաւ Մարտ 28ին (Ն. Տ.)։ Արդէն 10 օր առաջ զմռսեալ մարմինը հանդիսաւոր կերպիւ

Փ.Խ—Արեւիկայի, Դ. Յ. Բաբաչեան
Արեւիկայի, Դրիգոր Զլիլիկերեան
Փ.Խ—Արեւիկայի, Դ. Պուպրի

Գաբրիէլ Ճշմարտախօսեան
Գէորգ Ակասեան
Գէորգ Սուլթանեան

Թագաւոր Յ. Սպարիթեան
Խաչատուր Վարպետեան
Կարապետ Արապեան

Կարապետ Յակոբեան
Կարապետ Սերժոեան
Կարապետ Ա. Սպարթապեան

Ղուկաս Եսայեան
Մաթթէոս Մամուրեան
Մեսրոպ Նուպարեան

Մերկեր, Մերկերեան
Մկրտիչ, Նստեան
Յակոբ, Վէժեան

Յարութիւն Ահարոնեան
Յովհաննէս Մաքսուտօֆ
Յովհաննէս Չաքրեան

Ռսկան Ռսկանեան
Պօղոս Կոստանդեան
Պօղոս Կ. Տիլպէրեան

Ռուբէն խ. Աղաղարեան
Սահակ Աւետիքեան
Սարգիս Ճէլէպեան

Մարգիս Պապկէր
Մարգիս Սըվազեան
Ստեփան Տէտեան :

Զմիւռնիա, Յունուար 1880

թեանց արդեանց գալուն կ'սպասուի, որ հանգանակութեան Ա. շրջանն աւարտելով՝ ամբողջական Տեղեկագիրն գրուի :

—Կ. Պօլսոյ Ազդանութիւնը Հայուհեաց ընկերութեան կեդրոնական գործադիր ժողովոյ Գիւտնին կողմէ յատուկ գրութեամբ խնդրած էր մեր Գեր. Ս. Առաջնորդէն որ քաղաքիս մէջ ճիւղ մի կազմուի յիշեալ ընկերութեան ազգաշահ գործոց աշակցելու համար : Մեր Գեր. Ս. Առաջնորդն ևս յատուկ օրհնութեան գրով մի քաղաքիս Տիկնանց Հագար ընկերութեան հայրենասէր զգացմանց և ազգօգուտ ջանասիրութեան գիմած էր որ Ազդանութիւնը Հայուհեաց ընկերութեան առաջարկն ընդունի : Ուրախ եմք ծանուցանելու որ Հագար ընկերութիւնն ևս իւր դիւանի կողմէ առ Գեր. Ս. Առաջնորդ Հայրն ուղղած մի շնորհալի գրութեամբ ընդունած է նոյն առաջարկն յայտնելով իւր յօժարամտութիւնը, որով պատրաստ կըլտնուի Ազդանութիւնը Հայուհեաց ընկերութեան ազգօգուտ ձեռնարկին աջակից գործելու և պատիւ կը համարի անոր հետ ուղղակի յարաբերութեան մտնելը : Գեր. Ս. Առաջնորդն փութաց Հագար ընկերութեան գրոյն պատճենիւ հանդերձ իւր գրով յատուկ գրութեամբ նոյն բերկրաւոր լիբան հաղորդել Հայուհեաց ընկերութեան Կեդրոնական գործադիր ժողովոյ աշխատակցի Առաջնապետին :

—Նոյնպէս Կ. Պօլսոյ Միացեալ ընկերութիւնն ևս, ինչպէս մեր նախորդ մի թերթով ծանուցած էինք, յատուկ գրութեամբ խնդրած էր որ քաղաքիս մէջ ճիւղ մի կազմուի իրեն աջակցելու համար : Մեր Գեր. Ս. Առաջնորդն փութաց քաղաքիս Սիւնեաց ընկերութեան գիր ուղղելով Միացեալ ընկերութեան ազգօգուտ առաջարկն ընդունելու յորդորել : Եւ Սիւնեաց ընկերութեան այս մասին ցոյց տուած յօժարամտութիւնն կը յուսամք որ քիչ օրէն կը ծանուցուի պաշտօնապէս :

Քաղաքիս եմք որ Ձմիւռնիոյ Սիւնեաց ընկերութեան Մեծապետիւ անդամք, որ իւրեանց առաջնորդած ազգօգուտ նպատակն արդիւնաւորելու համար ընկերութիւն կազմեցին, և որպէսզի ընկերութիւնն օրինաւորութեան մէջ գործէ՝ յատուկ կանոնադիր պատրաստեցին :

և խնդրոյ քննութիւնն, որ կրնան ներկայանալ թէ ընկերութեան անդամոց և թէ Գործադիր մասնաժողովոյ կողմէն, երբ իր իրաւասութենէ վեր դասի, և անոնց պարտաւարտած անօրինութիւնը :

Կեդրոնական գործադիր մասնաժողով

607. 21. Կեդրոնական Գործադիր մասնաժողովը հինգ կամ եօթն անդամէ կը բաղկանայ և ըստ 20 յօդ. և բ.ի համեմատ կը կազմուի :

607. 22. Կեդրոնական Գործադիր մասնաժողովը կ'ընտրէ իւր գիւտնն որ ունի Ատենապետ մը, Ատենադպիր մը և համարակալ գանձապետ :

607. 23. Կեդրոնական Գործադիր մասնաժողովոյ պաշտօնն է .

ա. Ընկերութեան վարչային գործերը տնօրինել, անոր նպատակին ծառայող առաջարկութիւններն ու միջոցներն ընդհանուր ժողովոյ նկատողութեան ենթարկել և արուած որոշումներն անթերի գործադրել :

բ. Յարաբերութիւնները հաստատել ուրիշ երկրներու հետ, և ուր որ յարմար գատուի, գործադիր ճիւղեր կազմել : գ. Տարին անգամ մ'իւր գործառնութեանց տեղեկագիրն և ելուածից հաշուեցոյցն ընդհանուր ժողովոյ ներկայացնել, նաև ամեն անգամ որ ի պաշտօնէ իրմէ պահանջուի :

դ. Երաշխաւորութեամբ կարգուած գործակատարի մը ձեռք ընկերութեան բաժնեդիւնները, նպատներն, նուէրներն և այլն հաւաքել տալ և գանձել, կանոնաւոր համարակալութեամբ :

607. 24. Կեդրոնական Գործադիր մասնաժողովն արտօնութիւն չունի, ստիպողական պա-

ղով մեծ գոհութեամբ հրատարակեցինք ներկայ թերթիս Բանասիրական մասին մէջ ի տեղեկութիւն ընթերցողաց, քաղաքիս եմք, կ'ըսեմք, որ մեր աղքատիկ ազգայնոց մոտաւոր լուսաւորութեան նպատակով արարքներ և արդիւնքներ պիտի գործեն, զորս և առիթ պիտի ունենամք գոհունակութեամբ հրատարակելու :

Քաղաքիս Հայ ընթերցատան խորհուրդն հրատարակած լինելով, նոր խորհուրդ մի կազմուեցաւ, որոյ Մեծապետիւ անդամքն են .

Առաջնապետ Խաչատուր Յ. Գերձակեան
Առաջնորդի Գրիգոր Յ. Բարսեղեան
Գանձապետ Յովսէփ Ս. Ճերմակեան
Դատարար Խաչատուր Ա. Աղազարեան
Մարգար Ազնաւորեան
Սարգիս Թ. Համարձուցման
Պետրոս Ս. Տէրիպաշեան :

Նախորդ խորհուրդոյ անդամաց Հայ ընթերցատանն որպէս կարելի է՝ լաւ մատակարարելու ազգասիրական ջանիչ համար մեր գոհունակութիւնն յայտնելէ զինք կը շնորհաւորեմք նորընտիր անդամներն, որք Ս. Մեծապետեան վարժարանի վարժմի սանունքն լինելով՝ արդէն ուսման ճաշակն առած ազգասէր պատանիներ են, և կը յորդորեմք որ Հայ ընթերցատանն լաւ պահպանելու, առաւել պայծառացնելու ջանադիր գտնուին : Տարակոյ չկայ որ այսպիսի հաստատութեան մի պայծառութիւնն ժողովրդեան առատասիրտ նուիրօքն կրնայ յաջողի : Այս մասին հարկ չկայ յորդոր կարգաւ ժողովրդեան, որովհետեւ մեր Գեր. Ս. Առաջնորդ Հայրն անցեալ կիրակի սուրբ Ստեփաննոս եկեղեցւոյ մէջ իւր հօգեբուն և շինող քարոզէն առաջ իբրեւ յատուկ ծանուցում Հայ ընթերցատան վրայ ժողովրդեան ուշադրութիւնն հրաւիրեց և պէտք եղած յորդորն իսկ կարգաց :

Մեր Հնդկաբնակ ազգայիններէն Ուսումնական և ազգասէր բարեկամ ոմն պատուական նամակ մի յուղարկեալ է մեզ, յորմէ զճեռեալ կարեւոր տեղեկութիւնս արժան համարիմք հաղորդել ընթերցողաց :

«Մարդասիրական ճեմարան, և ի նորոյ նամակք ի Հնդկաստանէ ժամանեալ աստ աւետիսն»

րազանքու մէջ անգամ, քուէարկեալ ելմտացոյցի գումարէն աւելի ծախս ընել, առանց Ընդհանուր ժողովոյ գիտութեան :

607. 25. Կեդրոնական Գործադիր մասնաժողովոյ պաշտօնն երկու տարի կը տեւէ. իր անգամները վերընտրելի են :

Հասոյքք

607. 26. Սիւնեաց ընկերութեան հասոյթից արդիւնքներն են .

ա. Բաժնեդիւնք, նպաստք, նուէրք և ևն :
բ. ի պաշտօնէ առաջարկուած ու գործադրուած միջոցներէ յառաջ գալիք նպաստներ :

607. 27. Հասոյթից մէկ քառորդն ընկերութեան արկին պահեստի կը մնայ կամ ազահով տեղ մը շահու կը դուրսի :

Ատենական տրամադրութիւնք

607. 1. Համարուած ժողովին նիստերը հիմնական կանոնագրին 16, 17, 18-րդ. յօդուածոց տրամադրութեանց համեմատ տեղի կ'ունենան :

607. 2. Ընդհանուր ժողովն երկու ամիսն անգամ մ'օրինական նիստ ունի, սակայն թէ պարագաները պահանջեն կարող է արտաքոյ կարգի նիստ ընել :

ա. Երբ գիւտնն յարմար դատի :

բ. Երբ ժողովին 18 մասն գումարման ստիպողականութիւնն դիւանին յայտարարէ գրաւոր կերպով :

607. 3. Դիւանը կը դուրսդէ Ընդհանուր ժողովը, կանխաւ յայտնելով անդամոց օրակարգն զոր ինք կը պատրաստէ, ժողովին որոշմամբ :

607. 4. Ընդհանուր ժողովոյ գիւտնը կը գումարէ կը վարէ նաև Համադրուած ժողովն, և իր պաշտօնն է՝ ատենական կանոնագրին համեմատ ժողովներուն բարեկարգութեան ու կանոնա-

ղի կառավարչութիւն Հայկեան Մարդասիրական ճեմարանի, որ ի հերոն ամաց հետէ անխնամ էքեալ անշքանայր, յանձնեալ է ի նորոյ մեծաւոր ազգասէր պարոնայց Մ. Յ. Գալստանին, և Յ. Միքայէլին, որք ազգասիրական հօգուով յօժարութեամբ ստանձնեալ զայն զամենայն ջան ի գործ դնեն զարգիս առնել զայնպիսի զանհրաժեշտ բարեկարգութիւնս և հարկաւոր նորոգութիւնս, որոց մեծապէս պէտք ունի ճեմարանն :

Ճեմարանս այս հաստատեցաւ ի 1821 ամի ի հասարակութենէ արդոյ մերազանց որ ի կալկաթա : Սկզբնապատճառ այնմ ազգային հաստատութեան եղև Միացական վարդանեան, որ փոյթ մեծ տարեալ յորդոր հանդիսացաւ շրջաբերական թղթով առ Ազգն, որպէսզի ամենայն ոք բարեհաճեցի ստորագրել ի նմին ըստ իւրում կարի :

Մեծապետմար հանդանակողքն էին յետագայ բարեյիշատակ անձինք .

Աստուածատուր Մուրատեան	8,000	ռուբլիք
Միացական վարդան	3,000	»
Նաղարէթայ սուրբ եկեղեցին	32,000	»
Էլիաշ Մինաս և Յովհաննէս Էլի	38,000	»
Գեորգ Մանուկ	35,000	»
Տիկն Հռիփսիմէ Լամբուզ	10,000	»

Բոլոր հայազգիք մասնակից եղեն սոյն ստորագրութեան ըստ իւրեանց կարեաց, բայց վասն համառօտութեան զանց առնեմք զանուանս նոցին աստ յիշատակել :

Եւ քանզի յայնմ ժամանակի կարի սակաւ էին Անգղիական վարժեալք ի Հնդկիս, ուստի ի բանալ Հայկեան Մարդասիրական ճեմարանի յօրհանուած յաճախել սկսան հայազգի մանկունք յուսումն հայեցի և անգղիացի բարձրաւորն : Եղեն նաև օտարազգի մանկունք որք անդ աշակերտեցան : Ճեմարանն անդստին ի ծնեդենէ իւրմէ ընդ խոհմ, աշաւուրչ և գործունեայ կառավարութեամբ ի բարեկարգութեան եկաց, և նախանձելի օրինակ նորահաստատ վարժարանաց եւրոպական ազգաց : Բայց յետ սակաւ ինչ յեղափոխութեանց ոմանց բարձաւ տակաւ առ տակաւ և խնամ ի ճեմարանէ անտի, և սկսաւ այն կասիլ ի յառաջադէմ ըն :

գրութեան հսկել կարգաւ խօսք տալ, որոշումն ներն արձանագրել, վիճաբանութեանց օրինաւոր ուղղութիւն տալով, և խնդր մը լուսաբանութիւն ետեւ քուէի ենթարկել :

607. 5. Ժողովները կը պարտաւորին մեծաւորութեանց սկզբունքը յարգել և ըստ այնմ որոշում ընել, Դիւանը պատասխանատու է անոնց որոշմանց գործադրութեան :

607. 6. Առաջարկեալ խնդր մը վիճաբանութեան չենթարկուի կանխաւ օրակարգը չանցած, միայն թէ մեծամասնութեամբ ստիպողականութիւնն հաստատուի :

607. 7. Ժողովը ներկայութեան տեւորակ մը ունի, որուն մէջ ներկայ անդամք կ'ստորագրեն :

607. 8. Ոչ ոք արտօնութիւն ունի խօսելու Ատենապետէն խօսք չառած, և խօսք կը տրուէ առաջնութեան կարգաւ :

607. 9. Նոյն խնդրոյ վրայ թեր ու գէմ գտնուող անդամներն առ առաւել երկու անգամ խօսելու արտօնութիւն ունին :

607. 10. Ատենապետին կողմէն կարգի կը հրաւիրուի տմեն անգամ որ խնդրէն կը շղթաւորուի կը պատճառէ :

607. 11. Ատենական պատշաճութեան հակառակ վարուող անդամն կը պարտաւորի Ընդհանուր ժողովոյ մեծամասնութեան ընդդէմ պատժական որոշման հայտարարել :

607. 12. Ամեն անգամ որ առանց հիւանդութեան կամ ուղեւորութեան պատճառն անգամ մը բացակայ գտնուի կէս մէճիտ տուգանք կը վճարէ ընկերութեան արկին :

607. 13. Ամեն անգամ որ միշտ և տարւոյն վերջն իր բաժնեդիւնը վճարելու կը զլանայ անգամակցութեան հրատարեալ կը համարուի :

Թագին, Յայնմայաճու վարժապետ եկաց անդը
դիտանական Աղգալեան, որ հոգւով չափ ճգնե-
ցաւ հաստատուն պահել զայն բոտ կարի: Ի 1845
ամի Մեհրուզ Թաղիդեանց բացեալ զգալոցն
սուրբ Սանդուխտ վանն կրթութեան Հայ օրինո-
ղաց՝ սկսաւ մերթ իրաւացի և մերթ օտարոտի
փաստիւք նախատինս կուտակել ի գլուխ ճե-
մարանին, որով և կառավարելքն նորա փոխա-
նակ ջան ի կուրծս դնելոյ առ ի հոգ տանել
բարեբաւան մեծի աղգային Հաստատութեան
ընդհակառակն բարձի թողի արարին զայն, որ
և օրըստօրէ կորոյս զառաջին զիւր բարի համ-
բաւ և անշքացաւ: Տեղացի Հայք արտաքս
հանեալ զորդիս իւրեանց անտի ձգեցին ի վար-
ժարանս Անգղիացոց, որով և զրկեցին զնոսոս
ի հայրենի խօսից և թերեւս ի հայրենի կրօնից
միանգամայն: Ի 1861 թ. թուականի չգտանելի
անդանօր առաւել քան զերիս կամ չորս աշո-
կերտս և անշուշտ փակեալ լինել արդ յետ փո-
քու եթէ չէր Զուգայեցի մանկանց դպրոցեալ
տակաւ առ տակաւ ի Հնդկիս և մտեալ ի ճե-
մարանն յաշակերտութիւն:

Եւ արդարեւ ի վերջին ամս սակաւ եկամտօք
զարժանադով արար ճեմարանն յառաջագի-
մութիւն, ի հարկէ որչափ հային խօսք ի հրա-
հանգս մանկաւոյն. բայց ներքին երկամտական
կառավարութիւն նորին դայթ ի դայթի դե-
դեւէր: Վարդան Մ. վարդան գլխաւոր կառա-
վարին այնչափ խնամոյ տանէր որչափ իւրում
անձնական շահուն: Զայս տեսանելով ոմանց
ճշմարիտ ազգասիրաց յանցելում ամի կորցեցին
ի նմանէ զտեսչութիւն դպրոցին և ինքեանք
ստանձնեալ զայն կառավարեն աշաւոյր զոր-
ունէութեամբ: Լսի զի նոյն վարդան Մ. վար-
դան նախկին տեսուչ ճեմարանին, որ անցեալ
էր զութնամենիւքն վախճանեալ է ի կալիսթաւ:

Զկայ տամ բանիցս այժմ լի յուսով զի նորա-
կալմ կառավարաց վեհ ձեռնարկութիւնք և
ջանք պսակեալ յաշակութեամբ լիցին նոյնն ի
պարծանս և մեզ ի լուսն մաղթանաց:

Ի Բաղաւաւ, 2 Մարտ 1881
—Վերայգրեալ նամակի Մեծարգոյ Հեղինակն
ճանուցանէ միանգամայն ասելով. զլսի զի ի
Յունուարի ամսով սրբազան Խաչատուր վարդա-
պետ Զուգայեցի երեալ է անտի ուղևորել ի
Հնդկիս որպէս նպաստահաւաք այցելու սակս
նորահաստատ կեդրոնական վարժարանին Նոր
Զուգայոս: Եւ յոյս մեծ յայտնէ թէ Նորին Ս.
Հայրութիւնն ոչ զլացի զխնամ և զաշխատու-
թիւն այսու պատեհ առթիւ բարեք տնօրէ-
նութեամբ կարգադրել զիրս որ ընդ մէջ Գրի-
գորիս եպիսկոպոսի և Խաչկեան տէր Յովհաննէս
աւագ քահանայի, որով և բաւեալ զմեծ դայ-
թակցութիւնն որ ի ժամանակաց հետէ վասն
այսր պատճառի տիրէ ի մէջ համայն Աղգիս և
գնախառնս որ յօսար աղգաց:

ՏԵՂԱՆԻՆ ԵՄԻՐԻՆ

Նահանգիս ընդհանուր կառավարիչ վսեմ
Միաշաթ փաշայի քաղաքակիրթ բարձր տա-
ղանքին և մեր գաւառին մէջ ի գործ դրած
հանրօրոշուտ վերանորոգմանց մասին իրենց հի-
շարման և խորին երախտագիտութեան գործնա-
կան ապացոյց մի տալու համար Զմիւռնիոյ հա-
մայն հասարակութեան պաշտօնական վարչու-
թիւնք այս օրերս իրենց կողմանէ հանրագրո-
ւան հեռագիր մի ստորագրելով կը պատրաս-
տուին ուղղել առ օգոս. Սուլթանն յայտնելով
իրենց ջերմաշին համակրանաց և շնորհակալեաց
հաւատարմն յանուն մեր ամենասիրելի կուսա-
կալ բարձրա. Միաշաթ փաշայի:

—Աղէքսանդրիայէն վսեմափայլ թագաւոր բա-
շա Յակոբեան բարեհաճեցաւ այս տարի ևս իւր
հայրենի քաղաքիս աղգային տնանկ ընտանեաց
առաջիկայ սուրբ Զատիկի առթիւ բաշխուելու
նպատակաւ 3000 օխայի մօտ երկայտական
բրինձ յուղարկել որ Աղգային վարչութեանս
Ս. Նախագահին տնօրէնութեամբ բաշխուի:

Աղգ. վարչութեան Ս. Նախագահն ևս որոշեց
առաջիկայ ծաղկազարդի կիրակին առաւօտ-
եան ժամերգութեան վերջն սուրբ Ստեփաննոս

եկեղեցոյս մէջ հանդիսաւոր կերպիւ հոգեհան-
գստեան պաշտօն կատարել վասն հոգւոյ վա-
ղածութիւն Դարուհի գոտեր վսեմափայլ թագաւոր
բաշայի Յակոբեան և ամենայն ննջեցեցոց նորա:
Վսեմափայլ թագաւոր բաշայի նոյն օրինակ ո-
ղորմածութիւնն և ազգասիրութիւնն ամե-
նայն գովեստից պրծանաւ որ լինելով, մեք ևս
կը բարեմայլմ եմք: Վսեմութեան և աշխու-
կան դերգաստանին երկար և երջանիկ կեանք:

ԳԻՐՈՒ ՍՈՍԿԱԼԻ ԴԵՏԱՇԱՐԺԸ

Դարերէ ի վեր պատմութեանց մէջ նմանք
չանունաւ ահագին աղէտք մի, պատմական հին
և նոր յիշատակներով նշանաւոր իւր քաղցր և
առօրյարար կիմայոյն, ընտիր բարեբերութիւն
և ծաղկեալ վաճառականութեամբ պանծալի
եղող Քիոս կղզին, որ Թուրքիոյ Արշակազգոսին
կղզիներու Դշնոյն է, համայն իւր մակերեւո-
թոյն աւերակաց լայնատարր ուղիւն մի դար-
ձուցած է այսօր, որոյ փլատակաց գերբունե-
րու ներքեւէն մարդկային կիսամեռ հաներու
հոգ եւլարակն հաւտիւնքն կը բարձրանան դէպ
ի երկինք, որ թանձր չորինքով խտացեալ առ-
խուր ու մառախլապատ մթնոլորտով մը արեւ
գական զուարթ ճառագայթները կը զլանայ և
կ'ամբողջէ, և հեղձուցիչ տապով ամբողջ կղզւոյն
վրայ համապարփակ կ'ոլորտանայ: Այլեւս Քիոսի
չքնաղ տեսքն անձանալ կը դառնայ վաղածա-
նօթ ուղևորաց, որք նորա նախկին բնական
գեղեցկութեան տեղ փրատակներու ահեղ լիցոյս
մի և եթէ կը տեսնեն:

Վերջին կիրակի Մարտ 22ին կէսօրէն զինի
ժամը Աին, Արշակազգոսի ընդհանուր կառա-
վարի Սաթըք բաշայի կողմէ նահանգիս կուսա-
կալ բարձրա. Միաշաթ փաշային ուղղեալ հե-
ռագիրն յանախկալ գուժեց թէ նոյն օրը կես-
օրէն զինի ժամը 2ին 10 ֆուլով ահաւել երկրա-
շարժ մի յանկարծ Քիոս կղզւոյն երեք քառորդ-
մասը աւերակաց կոյտ մի դարձուց, համայնա-
ւեր քանդելով ոչ միայն քաղաքը, այլև լոճը
դիւղերը, առ ժամն անհնար լինելով որչափ զիտ-
նալ մարդկային զոհերու քանակութիւնը: Սոյն
աղէտայի դոյժն փայլակի արագութեամբ ծա-
ւալեցաւ բոլոր Զմիւռնիոյ մէջ, որ միեւնոյն ժա-
ման սաստկապէս զգալի եղած էր Քիոսի սաւա-
նմանց հակազարկն, և որ իւր 4 մանրերկրորդ
տեղը ցնցումներով ոչ միայն քաղաքն այլ նաև
Մէնէմէն, Մանիսա, Կաստայա և Սուրգիկէ ա-
հողոյ ողով սրտած էր: Համայն Զմիւռնիոյ ոտ-
քի վրայ էր, մարդուրդ մի կողմէ իրենց ոտից
ներքեւ երկրին ընդհատ ընդհատ ցնցումները
ահագրել կը նկատէին, միւս կողմէ գուժարկու
հեռագրէն տարածուած դառն լուրերու իբրև
սկեպտիկեան՝ միմիարիչ չափազանցութիւնք
կը վերադրէին: Բայց աւաղ, աղէտայի ճշմար-
տութիւնն արագ կը գլխմէր հաստատութիւն
գտնելու: Գուժարկը հեռագիրներն ետեւետեւ
նորանոր ստանումներ, և անհուն աղէտքներ
կը յայտնէին: Հետեւեալ օրն նոր հեռագիրներ
Քիոս կղզւոյն ամենամեծ մասին աղիողորմ վախ-
ճանք կը լցունէին, մարդկային զոհերու քանակու-
թիւնն սկսաւ որոշուել, նախ 400 բռնեցաւ,
քիչ մը ետք 600ի ելաւ, և յանկարծ 4—500 յի
բարձրացաւ, վրաստակաց ներքեւէն հանուած
ջանջախեալ բազմաթիւ դիակներու տուր
տեսարանն ամենու առջև բացուեցաւ, տեղի-
կութիւն տալով թէ շարունակ դիակներ կը կո-
ղուին, և թէ՛ տակաւին չգիտցուի որ մարդ-
կային զոհերու թիւը մինչև ո՞ր պիտի յանգի:
Թէ՛ 40,000է աւելի անձինք ողջ և վիրաւոր, ա-
նօթի և մերկ լիւններն են ապաստանած, որոց
եթէ անմիջապէս հաց, դեղ, վիրաբոյժ և հա-
ղուստ և այլն օգնութեան չհասնին, անկարծիք
սուք ևս անողորմ մահուան ճարակ և մարդ-
կային անկարելիութեան զոհեր պիտի լինին:

Սարսուռ կ'ընթանայր ամեն սրտերու մէջ, և
ամեն սիրտ թշուառ հարուածելոց օգնելու փա-
փառով կը արթնի: Բարձրա. Միաշաթ փաշա
գործովայից բարեբարութեան տիպար հանդիսա-
ցաւ, հեռագիրն ընդունած պահուն մեր նաւա-
հանգիստն գտնուող Օսմանեան Հանգս չորեքնա-
ւով անմիջապէս զրկեց 10,000 հաց, 100 քուրձ

ալիւր, մեծ քանակութեամբ կաթիլ 5000 կոտոր
ատաղձ, և բազմաթիւ վրաններ: Սոյն օրինակ
օգնութիւններ հետեւեալ կը ինտեցան և դեռ
ևս կը շարունակուին դրկուել: Գաղղիական Պաշ-
տօնաւար նոյն գիշեր ժամը 10ին ճանադարձ
եկաւ դէպի Քիոս, ուր նաւապետն ու նաւա-
սիրներն բաւական անձինք կարողայան: Կիսա-
ւեր շէնքերէն վար առնելով անխուսելի մահուա-
նէ փրկել: Հետեւեալ առտու Ֆրորիս ընկերու-
թեան էնէա չորեքնաւն, զոր նաւապետն տեղա-
կան իշխանութեանց հրամանին ներքև դրաւ
յօդուտ հարուածելոցն, բաւական պարէն,
բժիշկներ, ճարտարապետ մի և 30 գործաւոր-
ներ տարաւ ի փոս: Նոյնպէս Մալաթիա, Օւսա,
Սիֆօն, Օւկա, Գալաթի, Թեքէ, և ուրիշ շա-
ղկաւեր մինչև ցարդ կը շարունակուին կարեւոր
պիտանքներ տանելու, և հարուածեալներ Զմիւռ-
նիոյ փոխադրելու: Խաղաղական հիւսկատոս Պ.
կուսէրնայիս երեք քաղաք ի առաւօտ 70 գործա-
ւորներ հետն առնելով գնաց ի Քիոս աշխատե-
լու որ վրաստակաց ներքեւէն մարդիկ աղատուին:
Մեր քաղաքի բժիշկներէն Պարոնայք Գարա-
գուշ, Խօվանօթ, Լաթիֆ, Լէօնի, Սիւրիս, Նիքո-
լաիսի և Սալէրիսիս իրենց հետ առնելով Ռէր-
րինիսի և Կիւսայիթիօրոյ գեղդաբոյժները
փութացին ի փոս իրենց աղուեստին օգնու-
թիւնն առատածեալներու թշուառներուն: Քա-
ղաքիս հիւանդանոցներու թշուառներուն մէջ մաս-
նաւոր սրահներ որոշուեցան Քիոսէն եկած հար-
ուածեալները դարմանելու համար:

Երկրագիտական տեսութեամբ խօսելով՝ մի
անգնդային, յեղափոխական շարժութիւն դրեթէ
ամբողջ կղզին այլալայծ է թէ ևս ոսկայն հարուա-
ծին ամենամեծ աստիճանն դիւրած է բուն քա-
ղաքին միջնաբերդին, Արթիւրալ կոչուած
վաճառանոցին և Աղիքի կոչուած թաղին, որք
հիմնայաւակ կործանման ենթարկուած են, իսկ
քաղաքին միւս մասերն կիսաւեր և անբնակ
դարձած են: Գիւղերն որք համայնաւեր քան-
դեցան ասոնք են, Նէօքօրի, Գալիմասիա, Լի-
վանիա, Սէմինիա, Քարաօմիլի, Տէնիթա, Թի-
միանա, Խարքիօղ, Վէրվերաթի, Մասթիքօքօրի
Արմօլիա և ուրիշներ: Նէօմանի կոչուած վանքն
ևս սպառնալուռ քայքայուած և 60ի չափ միա-
բաններ իւր վրաստակաց ներքև սուղած է: Քիոս
կղզին գաւառ մեծապէս փրատուած և անբնակ
դարձած են Զէյնէ, Ալաշաթ և Քաթիօբանայիս
կոչուած գիւղերէն:

Իսկ նպաստ հաւաքելու համար եղած հան-
գանակութեանց և կազմուած Մասնագործող
մասին տեղեկութիւններն, տեղի անձկութեան
պատճառաւ յաջորդ թերթին կը թողումք:

Աղգաւեր խմբագիր Արշալուսոյ
Երեկ իրիկուն Ամերիկեան Հոյ գործողին մէջ
Պ. Ղաղարոս Նիւրնեան երկրորդական զրջով
գիր գրելու թերթիֆոնով եղանակներ և խօս-
քեր հաղորդելու, ֆոնօլորֆով խօսելու ու մո-
գական լապտերով պատկերներ ներկայացնե-
լու փորձը ի գործ դրաւ ի նպաստ Քիոսի դժ-
բաղէներու: Պ. Ղ. Ներսէսեան պարզ և մեկին
բացատրութիւններ տուաւ հանդիսականաց իւր
ըրած գործողութեան վրայ և 2 1/2 ժամէն ա-
ւելի անձնաւորաւոր ջանաց իւր դիտութեան
փորձերը ի դուրս հանել: Պ. Ներսէսեան քանի
մը շարաթի հիւր ըլլալով քաղաքիս մէջ սիրով
կը խոստանայ իւր փորձերը երկրորդել ի նպաստ
մեր գործողներու հիւանդանոցին, բնիկ երջատան:
Կը յուսամք թէ գիտութեան բարեկամները
մեծ փափառով կրկնել տալու են Պ. Ներսէսեա-
նի երեքտրականութեան արտագրած վերջին
հրաշալիքները:

Միամ յորդանոք
Իւլիս, 29 Մարտ 1881 Վ. Կ.

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ

Անիոն, Վերջին թիւն զինի դրեթէ նշանա-
ւոր փափառութիւնն մի չէղու, ինչպէս և ամեն
տեսակ վաճառք ի հանդարտութեան ևս:

Տէր քաղաքիս
Ղաղարձ Գ. Պաշտօնաւար

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐԱՆՏԱՆ